LIETUVOS RESPUBLIKOS EUROPOS POLITINIŲ PARTIJŲ IR EUROPOS POLITINIŲ FONDŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO BEI LIETUVOS RESPUBLIKOS POLITINIŲ ORGANIZACIJŲ ĮSTATYMO NR. XIV-1415 1, 2, 4, 5, 6 ir 8^1 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

2025 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2025/2445 dėl Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų statuto ir finansavimo (nauja redakcija) (toliau – Reglamentas) pakeitė ir nauja redakcija išdėstė 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1141/2014 dėl Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų statuto ir finansavimo. Reglamentu nustatomas Europos politinių partijų ir su jomis susijusių Europos politinių fondų teisinis statusas, jų registravimo nepriklausomoje Europos politinių partijų ir Europos polinių fondų institucijoje tvarka, veiklos, finansavimo iš Sąjungos bendrojo biudžeto sąlygos, dovanų ir įnašų ribojimai, priežiūros ir sankcijų taikymo teisinis reguliavimas.

Reglamentas yra tiesiogiai taikomas Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktas, tačiau, siekiant užtikrinti teisinį tikslumą ir nuorodų atitiktį galiojančiam ES teisiniam reguliavimui, būtina atnaujinti Reglamento pavadinimą ir numerį nacionaliniuose teisės aktuose, kuriuose nurodyta ankstesnė Reglamento redakcija.

Lietuvos Respublikos Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymo Nr. XIII-2298 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas) parengtas siekiant suderinti nacionalinį teisinį reguliavimą su nauja Reglamento redakcija ir joje pakeista straipsnių numeracija. Taip pat siekiama suderinti įstatyme nustatytą terminų skaičiavimo tvarką, pakeičiant ją į terminų skaičiavimą darbo dienomis, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4 dalyje, bei tikslinti vartojamas sąvokas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme vartojamas sąvokas.

Atsižvelgiant į Reglamento 20 straipsnio nuostatas, Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu atsisakoma pakartotinio Europos politinės partijos ir Europos politinio fondo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams vertinimo po Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų institucijos sprendimo dėl registravimo priėmimo. Nacionalinės teisės atitikties vertinimas yra atliekamas iki paraiškos registruoti Europos politinę partiją ar Europos politinį fondą pateikimo Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų institucijai – Teisingumo ministerija patikrina steigiamos Europos politinės partijos ar Europos politinio fondo dokumentų atitiktį Konstitucijai ir įstatymams išduodama tai patvirtinančią pažymą, kurią pareiškėjas teikia kartu su paraiška registruoti Europos politinę partiją ar Europos politinį fondą. Taip užtikrinama, kad nacionalinės teisės reikalavimų laikymasis būtų įvertintas iki Europos teisinio subjektiškumo įgijimo ir neatsirastų teisinis pagrindas pakartotiniu vertinimu po Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų institucijos sprendimo riboti įgytą Europos teisinį subjektiškumą. Šiuo etapu Teisingumo ministerija tikrina tik Juridinių asmenų registro informacinės sistemos nuostatuose nurodytų registravimui būtinų duomenų ir dokumentų pateikimą bei, atsižvelgdama į išduotą pažymą, surašo dokumentus, patvirtinančius, kad Europos politinę partiją ir Europos politinį fondą galima registruoti Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje. Tokiu būdu nacionalinė registracija nėra siejama su pakartotiniu atitikties Konstitucijai ir įstatymams vertinimu ir nesukuriamas pagrindas kvestionuoti Europos politinių partijų ir Europos politini fondų institucijos sprendimą dėl registravimo.

Lietuvos Respublikos politinių organizacijų įstatymo Nr. XIV-1415 1, 2, 4, 5, 6 ir 8^1 straipsnių pakeitimo projektas (toliau – Politinių organizacijų įstatymo pakeitimo projektas) taip pat yra parengtas siekiant užtikrinti nuorodų į aktualų ES teisės aktų tikslumą ir nuoseklumą.

Taip pat, atsižvelgiant į 2026 m. balandžio 1 d. pradėjusios veikti Politinių organizacijų narių registro informacinės sistemos (toliau – POLONR IS)[1] funkcionalumus, Politinių organizacijų įstatymo pakeitimo projektu atsisakoma 8^1 straipsnio 8 dalyje numatytos prievolės įsteigtai politinei organizacijai POLONR IS duomenų tvarkytojui (t. y. valstybės įmonei Registrų centrui), pateikti savo narių sąrašą ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo politinės organizacijos įregistravimo Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje dienos. POLONR IS buvo sudarytos galimybės automatiniu būdu, gavus iš Juridinių asmenų registro informacinės sistemos duomenis apie politinės organizacijos įregistravimą, įregistruoti politinės organizacijos narių sąrašą pagal pateiktą politinės organizacijos steigėjų sąrašą.

Siekiant sudaryti polinių organizacijų nariams lankstesnes galimybes įgyvendinti savo teises dalyvauti politinės organizacijos suvažiavime (susirinkime, konferencijoje), Poliitnių organizacijų statymo pakeitimo projektu siūloma nustatyti galimybę politinės organizacijos įstatuose numatyti, kad politinės organizacijos narys suvažiavime (susirinkime, konferencijoje) gali būti atstovaujamas kito politinės organizacijos nario pagal paprastos rašytinės formos įgaliojimą. Toks reguliavimas būtų suderintas su Politinių organizacijų įstatymo 5 straipsnio 3 ir 5 dalyse įtvirtinta galimybe politinės partijos ar politinio komiteto steigėjui įgalioti kitą steigėją atstovauti jam steigiamajame suvažiavime (susirinkime, konferencijoje), taip pat nustatant tokią pačią – ne daugiau kaip 10 kitų narių – atstovavimo ribą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų steigimą, registravimą ir likvidavimą reglamentuoja Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymas Nr. XIII-2298. Galiojančiame įstatyme pateikiamos nuorodos į Reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 1141/2014. Atsižvelgiant į tai, kad ES lygmeniu buvo priimtas naujos redakcijos Reglamentas, būtina atnaujinti nacionaliniame įstatyme pateikiamas nuorodas bei atitinkamai suderinti pasikeitusių straipsnių numeraciją. Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatyme Nr. XIII-2298 reglamentuojama terminų skaičiavimo tvarka, nurodant, kad terminai skaičiuojami kalendorinėmis dienomis – „30 kalendorinių dienų“, taip pat netiksliai vartojamas registro informacinę sistemą įvardijantis terminas – „Juridinių asmenų registras“. Be to, pagal Reglamento 20 straipsnio 1 dalį, Europos politinė partija ar Europos politinis fondas įgyja Europos teisinį subjektiškumą tą dieną, kai Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje paskelbiamas pagal 11 straipsnį Institucijos priimtas sprendimas juos įregistruoti. Nuo to momento pagal Reglamento 18 straipsnį jis turi teisinį veiksnumą visose valstybėse narėse. Pagal galiojantį teisinį reglamentavimą, numatytą Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje, subjektui jau gavus Europos lygmens Institucijos sprendimą dėl įregistravimo, Teisingumo ministerija per 20 darbo dienų vėl tikrina jo dokumentų atitiktį Konstitucijai ir įstatymams bei surašo išvadą, patvirtinančią, kad subjektą nacionaliniame Juridinių asmenų registre registruoti galima. Tačiau atitikties nacionalinei teisei ir Konstitucijai tikrinimas pagal reglamento 20 straipsnio 2 dalį turėtų vykti prieš registraciją – tam valstybė narė išduoda pažymą, kuri pridedama prie paraiškos ES Institucijai. Antrinis Teisingumo ministerijos atliekamas atitikties Konstitucijai ir įstatymams tikrinimas po to, kai subjektas jau įgijo Europos teisinį subjektiškumą, yra perteklinis dubliavimas, kurio siekiama atsisakyti.

Šiuo metu galiojančiame Politinių organizacijų įstatyme taip pat pateikiamos nuorodos į Reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 1141/2014, todėl būtina atnaujinti nuorodas. Galiojančiame Politinių organizacijų įstatymo 8^1 straipsnio 8 dalyje įtvirtinta nuostata dėl prievolės įsteigtai politinei organizacijai pateikti savo narių sąrašą POLONR IS duomenų tvarkytojui ne vėliau kaip per 5 darbo

[1] 1R-56 Dėl Politinių organizacijų narių registro informacinės sistemos įsteigimo ir jos nuostatų patvirt...

dienas nuo politinės organizacijos įregistravimo Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje dienos. Taip pat Politinių organizacijų įstatyme nenumatyta galimybė politinių organizacijų nariams atstovauti kitus politinės organizacijos narius suvažiavime (susirinkime, konferencijoje) pagal paprastos rašytinės formos įgaliojimus. Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą, įgaliojimo formai taikomi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.138 straipsnio 1 dalies 2 punkte ir 3 dalyje nustatyti reikalavimai – įgaliojimas turi būti notariškai patvirtintas arba sudarytas informacinių technologijų priemonėmis ir įregistruotas Įgaliojimų registre.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu siūloma:

1. pakeisti įstatyme pateikiamas nuorodas į Reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 1141/2014 nuorodomis į Reglamentą (ES, Euratomas) 2025/2445;
2. terminą „30 kalendorinių dienų“ pakeisti į „20 darbo dienų“, taip siekiant suderinti terminų skaičiavimo tvarką su Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4 dalies nuostatomis;
3. patikslinti nuostatas, kuriose minimas „Juridinių asmenų registras“, nurodant „Juridinių asmenų registro informacinė sistema“;
4. pagal naująjį ES reglamentavimą atnaujinti nuostatas dėl Teisingumo ministerijos bendradarbiavimo su Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų institucija, taip pat koreguoti straipsnių numeraciją;
5. tikslinti nuostatas, susijusias su Juridinių asmenų registro informacinei sistemai teikiamų dokumentų ir duomenų patikra Teisingumo ministerijoje, po to kai Europos politinė partija ar Europos politinis fondas įgyja Europos teisinį subjektiškumą Reglamento nustatyta tvarka;
6. atnaujinti įstatymo priedą, kuriame nurodomas įgyvendinamas Reglamentas, keičiant nuorodą iš Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 1141/2014 nuoroda į Reglamentą (ES, Euratomas) 2025/2445.

Politinių organizacijų įstatymo pakeitimo projektu siūloma:

1. pakeisti įstatyme pateikiamas nuorodas į Reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 1141/2014 nuorodomis į Reglamentą (ES, Euratomas) 2025/2445;
2. atsisakyti POLONR IS funkcionalumų dėl politinių organizacijų narių sąrašo pateikimo POLONR IS duomenų tvarkytojui, įsteigus politinę organizaciją;
3. įtvirtinti nuostatas dėl paprastos rašytinės formos įgaliojimų, sudarant galimybes politinės organizacijos nariams (vienas politinės organizacijos narys negalėtų atstovauti daugiau kaip dešimties tos politinės organizacijos narių) būti atstovaujamiems politinės organizacijos suvažiavime (susirinkime, konferencijoje).

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir, kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma. Priėmus Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymo bei Politinių organizacijų įstatymo projektus bus užtikrintas suderinamumas su ES teisės aktais bei Viešojo administravimo įstatymo, Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatomis.

6. Kokią įtaką Įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Siūlomi pakeitimai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijos prevencijai neturės.

7. Kaip Įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Siūlomi pakeitimai įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymo pakeitimo įstatymą, reikės keisti:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus Juridinių asmenų registro nuostatus;

2) Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2019 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. 1R-309 patvirtintą Pažymos, kuria patvirtinama, kad Europos politinė partija arba Europos politinis fondas ir jų statutai atitinka Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, išdavimo tvarkos aprašą;

3) Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 1R-436 patvirtintą Politinių partijų, politinių komitetų, Europos politinių partijų ar Europos politinių fondų Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai teikiamų dokumentų nagrinėjimo ir dokumentų, patvirtinančių, kad politinę organizaciją, duomenų ir dokumentų pakeitimus galima registruoti, rengimo tvarkos aprašą.

Priėmus Politinių organizacijų įstatymo Nr. XIV-1415 1, 2, 4, 5, 6 ir 8^1 pakeitimo įstatymo projektą, teisės aktų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekte sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis nustatytų Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir ES dokumentams neprieštarauja.

12. Jeigu Įstatymui įgyvendinti reikia įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Įstatymų projektams įgyvendinti ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „Europos politinė partija“, „Europos politinis fondas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.